

Dlhoročný horský záchranár, horský vodca a v neposlednom rade aj špičkový horolezec. Bol pri prvých československých úspechoch na osemtisícovkách i pri prvých opakovaníach vážnych alpských ciest našimi horolezcami. Gejza Haak neodmysliteľne patrí medzi ikony slovenského horolezectva.

Gejza Haak: Hory ma odmenili

Z filmovania na Lomničaku.

Z príbehov a historiek, v ktorých väčšinou vystupuje ako hlavná postava, sa v Tatrách za tie roky stali pomaly už legendy. Gejza minulý rok oslávil okružne 70. narodeniny a pri tejto príležitosti mi s jemu typickým širokým úsmevom na tvári a nenapodobiteľným humorom porozprával zopár historiek z tatranských začiatkov, ale aj z himalájskych dobrodružstiev.

„Naše priateľstvo s Gejzom sa začalo, keď som sa znova presťahoval domov do Vysokých Tatier a vstúpil do horolezeckého oddielu LVS Poprad, ktorého členom bol i on. Prvého marca 1968 sme vyliezli prvú spoločnú túru – Grószovu cestu na Ladový štít. Ťažko by som porátal, koľko výstupov sme odvtedy spolu vykonali a koľko krásnych chvíľ sme spolu prežili. Nie je hádam nič ľahšie, ako písať o takom vďačnom objekte, akým je

Gejza; no zároveň nie je ani nič ťažšie a nepochopiteľnejšie, ako keď to číta človek, ktorý nepozná tohto pomenšieho, vrtkého, veselého chlapa. Lebo Gejza, pôvodom Dobšináčan, od roku 1970 profesionálny člen Horskej služby, je v Tatrách medzi horolezcami priam legendou. Naozaj ťažko ju primerane, dostatočne farbisto i hodnoverne slovami vylíčiť.

Mnohí poznajú jeho obetavé kamarátstvo, mnohým horolezcom už ako záchranca pomohol v problematických situáciách, do ktorých sa dostali pri výstupe. Hádam u nás ani niet horolezca, ktorý by okrem Gejzu horolezca – záchranára – horského vodcu, nepoznal prinajmenšom jeden-dva Gejzkove veselé kúsky, výroky či činy a zase iné, ktorých obeťou sa stal on. Nechcem ich

tu spomínať, bola by to isto téma na dve samostatné kapitoly, hoci nepochybne pútavé.

Myslím, že sme sa spriatelili najmä preto, lebo sme jeden na druhom videli rovnaký vzťah k horám i horolezectvu. Pre Gejzu hory neboli iba skalami, túra pre neho neznamenal iba športový výkon, ale aj citový zážitok. Neviem, možno aj iní moji častejší či zriedkavejší partneri na lane boli podobní, no ja som s nimi nikdy nepocítil toľko vzájomného pochopenia pre svet hôr, ako s Gejzom. Vari preto sa naše spolulezectvo nekončovalo zvinutím lana do batoha po túre, ale vyhľadávali sme sa aj vo chvíľach voľna. Tak sa zrodilo jedno z mojich trvalých priateľstiev.“

Michal Orolin

(Úryvok z knihy Strmé cesty k Himalájam)

Gejza, narodil si sa v Levoči a vyrastal si v Dobšinej. Pamätáš si, ako vlastne vznikla myšlienka, že sa staneš horolezcom?

V 50. rokoch sa v Dobšinej okolo Ing. Zábója a Jana Dudeka, bývalého chatára na Zbojníckej chate, vytvorila skupina, v ktorej bola aj moja sesternica a švagor. Pracovali vtedy na stavbe hydrocentrály a chodili spolu po okolí aj liezť. Ja ako decko som im, samozrejme, závidel. Po rokoch sa ich partia rozpadla a zostal tam iba turistický oddiel a veľa lezeckých vecí. Mačky, čakany a laná, staré Lutznery. Také tie konopné laná zostali u nás na povale, a že to mládenca lákalo... Ibaže, keď som už chcel ísť skúšať niekam na skalky a do kameňolomu, tak mi to zarazili. To bol môj prvý kontakt s horolezectvom.

Kedy a kde si začal liezť pravidelnejšie?

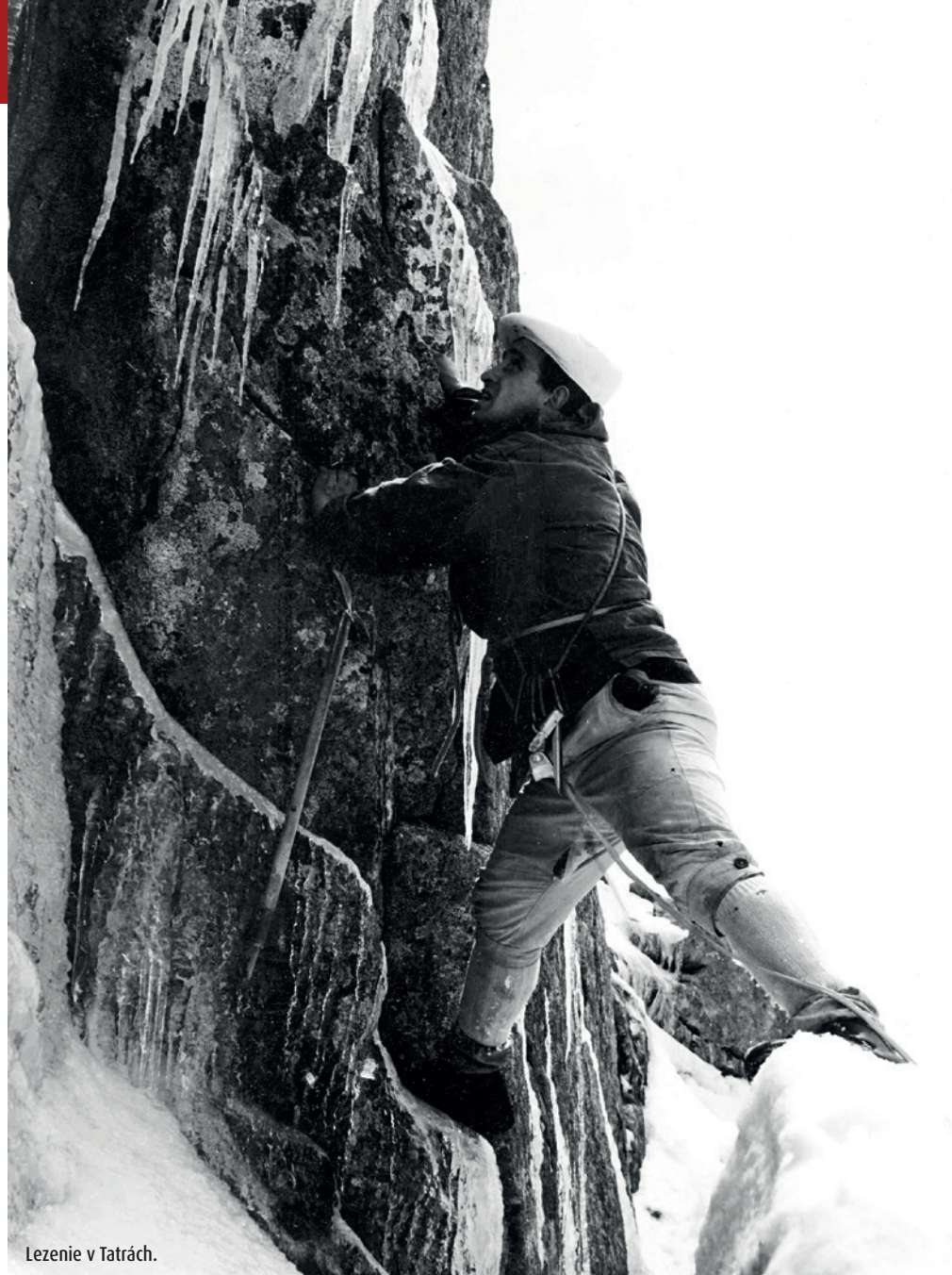
Dostal som sa do Košíc na učňovku a tam bola športová vedúca pani Buksanová, prezývali ju Mami. Ona liezla na tú dobu dosť veľa a často a mal som to šťastie, že na jeseň 1960 začal robiť kurz vtedy jediný košický oddiel – Technika. Vtedy som mal asi 16 rokov. V tej dobe bolo zvykom, že len ten môže byť členom oddielu, kto prejde takýmto základným kurzom. A tak som naň nastúpil aj ja.

Ako prebiehal taký kurz?

Kurz trval skoro pol roka, stretávali sme sa každú nedeľu. Začalo sa na jeseň teóriou a na jar sa potom liezlo v Zádieli, na Jánošíkovej bašte a končilo to v júni tatranskými túrami. Na kurz by ma nezobrali, keby som nemal podpísané, že mama s tým súhlasí, takže podpis som musel urobiť, samozrejme, ja, lebo mama ani nevedela, čo je to horolezectvo. Keby ma vtedy videli ísť s lanom z domu, dostal by som po ušiach. Som veľmi vďačný, že som sa do tohto košického oddielu nakoniec dostal, pretože tam bola veľmi dobrá metodická príprava. Tí starší, hlavne Jano Krajňák, sa venovali nám mladým a dbali na technickú a bezpečnostnú stránku, hoci nás trochu brzdili, lebo ako mladí sme vždy chceli niečo viac, ale vždy sme dostali po palcoch...

S kým si v horách prežil svoje prvé dobrodružstvá?

V začiatkoch sme v tom košickom oddiele chodievali kolektívne. Keď sme chceli my mladší ísť do Tatier, museli sme mať pri sebe niekoho staršieho, a to bolo veľmi ťažké, lebo nie vždy sa nám podarilo niekoho zohnať a my sme chceli liezť stále. No čo sa týka Tatier, mal som opäť veľké šťastie, lebo pani Buksanová ma pred horolezeckým týždňom JAMES prihlásila do celoslovenského mládežníckeho kurzu, čo mi dalo veľmi veľa. Bolo tam mnoho známych inštruktorov aj mladých horolezcov. Boli tam lezci

Lezenie v Tatrách.

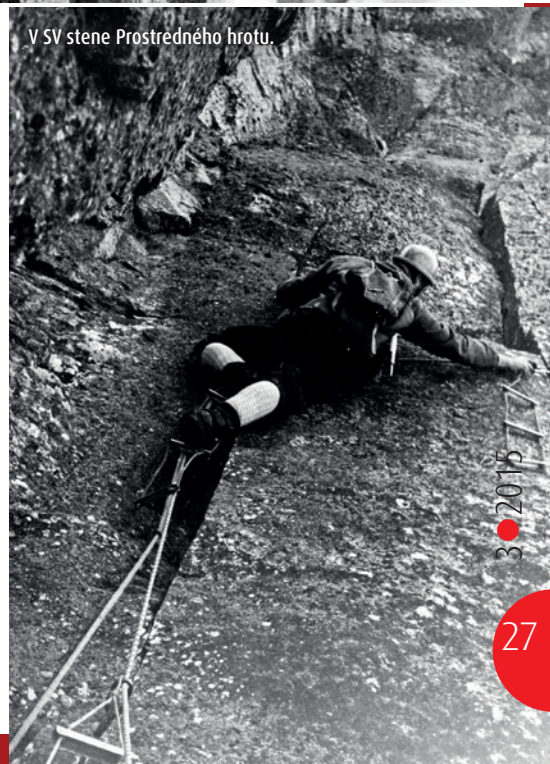
z „Pavúkovskej éry“, napríklad Rudo Mock alebo Stano Lednár. Potom neskôr som v Tatrách už liezol aj s nimi.

Naviazal som tam dobré kontakty na lezcov z celého Slovenska a to mi výrazne pomohlo.

V začiatkoch asi nebolo jednoduché dostať sa do hôr. Ako si si po skončení školy zarábala na výlety do Tatier predtým, než sa z teba stal profesionálny záchranár a horský vodca?

Pred vojenčinou ma preradili pracovne na Dedinky a tam som zostal bez spolulezca. Bol som údržbár, ale staral som sa aj o stanový tábor a o članky. Bol som sám vojak v poli a musel som tam stále byť aj cez víkendy, takže som nemal vôbec čas na lezenie. Ale za to, že som celé leto pracoval, ako padol 1. september, dostal som voľno aj s finančnou odmenou a celý mesiac som potom iba liezol. Vrátil som sa až začiatkom októbra a išiel som na vojenčinu. ▶

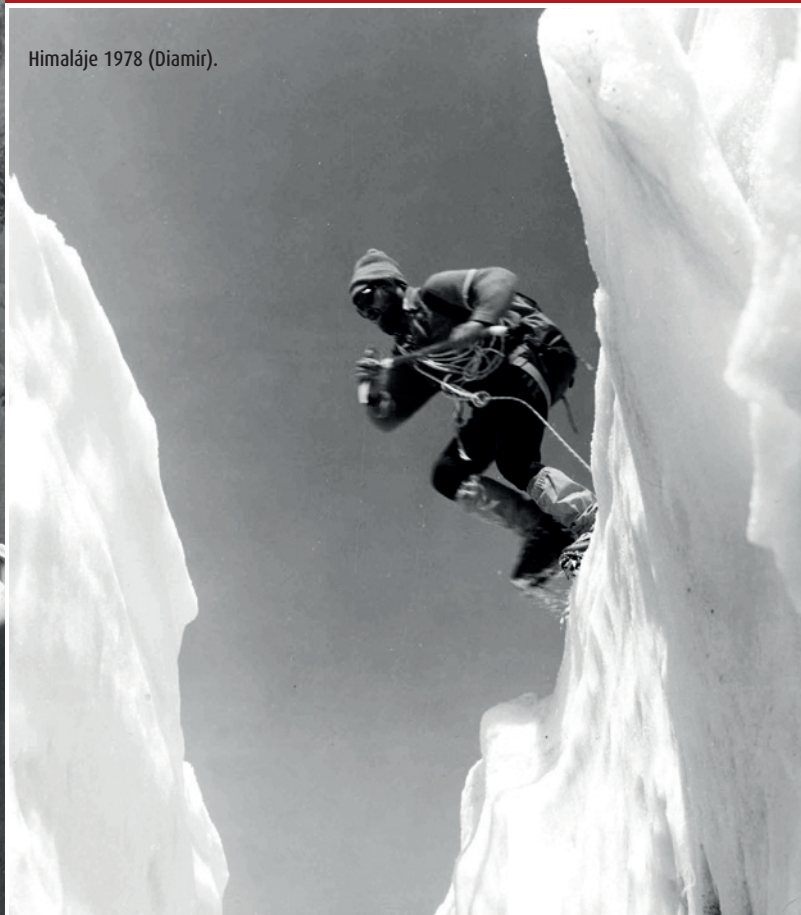
V SV stene Prostredného hrotu.

S Arnom Puškášom na vrchole Rakiot Peaku (7017 m).

Himaláje 1978 (Diamir).

Aký bol prvý mesiac v Tatrách, kedy si už mohol skutočne podniknúť na vlastnú päsť?

Vďaka kamarátom z Tatier som mohol prespať pri starej chate na Popradskom plese v takom malom skladíku. So Stanom Lednárom sme liezli napríklad v Galérii Ganku za deň Orłowského aj Puškášovu cestu. S Jarom Hladkým zase Stanislawského komín alebo nepríjemnú Studničkovu cestu takisto v Galérke. Na Térynke sme vyliezli spojenie Žltej steny a Prostredného hrotu, pre zmenu Korosadowiczovými cestami. Potom prišiel nejaký Nemeč, taký starší pán, nepamätám si meno, ale bol to pieskar a chcel prejsť Tatrami. Takže sme prešli od Popradského Ladového štítu až na Lomničák, etapovo celú hrebeňovú časť. Bol to veľmi dobrý mesiac, naozaj sme stále iba liezli.

S kým si sa najradšej naväzoval na spoločné lano?

Keď som sa vrátil z vojenčiny, išiel som kvôli lezeniu naspäť do Košíc, že tam stretnem nejakú partiu. Robil som údržbára na chate na Jahodnej a spriatelil som sa s Kiksým (Fero Adamík). To bol môj prvý stálejší parták na lane. Vtedy boli v móde výkonnostné triedy, kde každý musel mať bivač a podobné veci. Veľmi som sa na to nezameral, hlavné bolo liezť čo najviac, no občas sme chodili so staršími, ktorí si to plnili. Tak som sa dostal napríklad na viacdňovú túru, počas ktorej sme

robili uzáver Malej Studenej doliny po hrebeni. S Kiksým sme išli z Lomničáku cez Pyšný štít, Baranie rohy a Ladové štíty až do Sedielka, tam nás spláchno a stiahli sme sa. Po roku som odišiel na montáže do jednej dobšinskej firmy, vďaka čomu som mal veľa času na lezenie, lebo sme robili na úkol, takže keď sme všetko urobili, mal som niekedy aj týždeň-dva voľno. Dobře som vychádzal s chatármi na Kamzíku aj na Térynke. Chatárom bol Jílek starší a nosiča mu robil Kertész, ktorý bol tiež Dobšinčan, a tak som tam mal domácke prostredie. Na tieto časy mám veľmi dobré spomienky.

Na Térynke som spoznal aj Miša Orolina, ktorý sa v tom čase vrátil z vojenčiny domov do Tatier, aj Milana Kriššáka, čo boli v ďalších rokoch moji najčastejší spolulezci. Spoločne s Belom Kapolkom a ďalšími chlapcami sme vytvorili takú tatranskú partiu.

Liezli ste v tej dobe v Tatrách naozaj krásne veci. Či už to boli prvovýstupy alebo prvé opakovania ťažkých ciest v lete i v zime. Ktoré tatranské výstupy z tohto obdobia si najviac ceníte?

Pre mňa to bolo vždy hlavne o tom byť v horách a veľa liezť. Neroztrhal som papier majstra športu, vážim si ho, ale nikdy sa to nehodilo do horolezectva. Tie športové výkony išli vždy popri tom. Lepší horolezec je podľa mňa ten, ktorý robí len dvojky, trojky a robí

ich dobre a je šťastný, ako ten, čo ide do pätičiek a robí somariny. Takže nerád by som vyberal nejaké konkrétne cesty.

Máš medzi tatranskými stenami skutočnú lásku? Stenu, do ktorej si sa vždy rád vracal?

Veľmi rád som mal napríklad Granáty. Pekné lezenie blízko od chaty. Keď sa po vyhoreti staval Sliezsky dom a stavbyvedúci bol Šaňo Luczy, tak sme často spávali hore v maringotke. Vtedy sme v tých stenách od Velickej až po Opálovú liezli naozaj veľmi veľa. Ďalej to boli steny v okolí Térynky. Žltá stena, Baranie rohy alebo Ladový štít. Niekedy som chodil hore aj sám, že sa na chate s niekým stretnem a zalezieme si. Vždy sa niekto našiel. To sa už v dnešnej dobe asi stať nemôže. Dobrú spomienku mám aj na platňovité južné steny Širokej veže a Kežmarského štítu alebo na západnú Lomnicu, vyslovene pôžitkové lezenie. Vždy som sa držal hesla, že z horolezectva by mal mať človek radosť. Musím však spomenúť ešte Stanislawského, pretože na jeho cesty som bol vždy trochu zatažený. Skoro v celých Tatrách, kde pozrieš, tam má Stanislawski cestu. Väčšinou ide o komínové záležitosti v nie práve najlepšej skale, ale sú to jasné línie v dobrých stenách. Vždy som rád liezol cesty od neho, či už to bola Galéria Ganku, západná Lomnica, Weberovka na Malý Kežmarák, ale aj mnoho ďalších...

A čo prvovýstupy? S Milanom Kriššákom a Mišom Orolinom ste otvorili v Tatrách niekoľko ciest, ktoré ľudia radi lezú ešte aj dnes. Z tých známejších spomeniem napríklad západnú stenu Gerlachu alebo južný Kežmarák.

Popravde nikdy som sa nezameral na prvovýstupy. Už za našich čias bolo v stenách dosť ciest, teraz ani nehovorím. Keď som sa podieľal na prvovýstupe, chcel som, aby to bolo logické. Prvovýstupy sú tvorivá činnosť a ľudia, keď chcú robiť nové cesty, mali by mať v prvom rade prehľad. Lebo ak ho nemajú, potom to je také nasilu. V tej dobe, keď sme liezli nové cesty, mal na nás veľký vplyv Šaňo Luczy. On mal prehľad, podporoval nás a hecoval. Mal premyslenú líniu: tam je to voľné, tadiaľ to pôjde. Napríklad ten Gerlach. Vľavo od Gálfyho ešte nebola cesta a skončilo to pekným ľahkým prvovýstupom, Lavý pilier III – IV, potom neskôr som tú cestu aj vodil. To sme liezli v roku 1967 s Botkom, Luczym a s Kriššákom. Pôvodne sme plánovali líniu, kde je dnes Brenská cesta, aj sme do nej naliezli, no potom sme sa vrátili a vyliezli sme tento pilier. O dva roky neskôr sme v tej stene urobili ešte jednu cestu, tentoraz vpravo od Gálfyho. Dnes je známa pod názvom Kriššákové platne. Veľmi pekné lezenie v dobrej skale podobné Hokejke. Južnú stenu Kežmaráka sme robili v roku 1970 s Kriššákom, Neumanom a Petríkom. Pôžitkové lezenie v kvalitnej žule. S Mišom sme sa potom pustili aj do Rumaňáka, kde sme doliezli pod štítovú stenu a vrátili sme sa. Mišo to neskôr dokončil so Slávom Drlíkom.

Spomínaš si na nejaký dramatický zážitok z tatranských stien?

Mám zážitok zo severovýchodnej steny Stredohrotu, ale to nebolo dramatické, to bolo o život. Raz sme išli robiť s Kývalom 1. alebo 2. zimný priestup Cesty na pamiatku Ing. Káňu, ktorú vyliezol Kriššák s Orolinom. Vtedy boli také naftárske prilby, ktoré sme orezali a liezli sme v tom. V jednej dĺžke som vliezol do komína a Kývala na mňa niečo zdola zakričal a ja ako som otočil hlavu, tak sa mi tá prilba zasekla v komíne. Začali sa mi šmýkať nohy a ten bol dole na štande od strachu celý zelený. Nejaký som to potom prekonal a liezli sme ďalej. Na ten komín mám zlú spomienku, lebo po rokoch sa v ňom zabil kamarát Peter Vranka a ja som tam bol po neho už ako záchranár.

Po Tatrách museli automaticky nasledovať Alpy. Kedy ste vycestovali prvýkrát a aké to bolo?

Bolo to v roku 1968. Vtedy bola ťažká doba, vôbec sa nedalo vycestovať. Veľa nám pomohol Luczy, lebo vedel dobre jazyk. Zoznámil

Diamír 1978 (Nanga Parbat North).

sa s Tonim Hiebelerom, v tom čase šéfredaktorom časopisu Alpinizmus a ten nám potom osobne poslal pozvánku. Musel ťa pozvať konkrétne na meno, že ťa pozýva a že to všetko hradí, a tak sme prvýkrát vycestovali do Chamonix. My sme s Kiksým tvorili jednu dvojicu a okrem nás tam boli ešte Luczy, Botka a Weinziller, Kriššák. Počas celého výjazdu sme mali veľmi zlé počasie a museli sme veľa čakať dole. Našťastie nám ponúkol jeden známy francúzsky vodca, že môžeme bývať u neho v záhrade za pár frankov, takže sme tam niekoľko dní stanovali. Medzitým sme sa zoznámili s chlapcami z lanovky a keď sa vyčasil, zadarmo nás vyviezli na Aiguille du Midi, kde sme liezli v južnej stene krásnu Rébuffatovu cestu a o pár dní neskôr aj Bonattiho cestu vo východnej stene Grand Capucin. Potom ma Kriššák s Weinzillerom verbovali na Freney, ale nechcel som tam ísť v trojici, tak mi dovliekli jedného Francúza. Bol to inžinier, ktorý niekoľko rokov pracoval v Rusku a hovoril perfektne po rusky. No a ja som mal akurát prízvuk krásny, tak sme sa vždy nejak dohovoriť. Mali sme ísť dva dni po nich ako podporné družstvo a plánovali

sme vyliezť Ostrohu Brenvy. Keď sme však nastupovali do žlabu, ktorým sa lezie do bivaku vo Fourche, tak začalo zase snežiť. Francúz na mňa stále vykrikoval: Strachovať! A ja na to: „Ale babušku strachuj, tu charašo isti!“ a to bola celá naša konverzácia... O chvíľu na to padla lavína celým kuloárom. On istil a ja som spadol do okrajovky. Kričal som dohora, no nič sa nedialo. Našťastie sa dalo odtiaľ vyliezť, tak som sa odviazal z lana a vyšiel som von. Celé som to pretraverzoval a doliezol som z boku naspäť k nemu. Poklepkal som ho zozadu po ramene a on skoro dostal infarkt, myslel si, že som dole v trhline... Tak sme sa všetci vrátili a išli sme domov. Chcel som vtedy veľmi vyliezť ten Mont Blanc, ale jednoducho sa nedalo ísť do Brenvy.

V tomto období si sa dostal aj do reprezentačného družstva?

Keď som prišiel z Košíc do Tatier, Kriššák povedal, že musím ísť do ich oddielu. Nechcel som byť ako futbalista, že budem prestupovať z oddielu do oddielu, ale keďže sme vytvorili takú tatranskú partiu a Kriššák na tom ▶

Aljaška (Mount McKinley), rok 1980.

trval, tak som prestúpil. A hneď ma potom navrhol aj do juniorky reprezentačného družstva. To bolo, myslím, v roku 1968 a o rok neskôr sme sa aj s Mišom a Belom dostali do reprezentácie. Veľa mi vtedy v robote pomáhal papier, že som v reprezentačnom družstve a vychádzali mi v ústrety. Dokonca aj neplatenú dovolenku som si mohol vybrať. V tom družstve som bol asi do roku 1971.

O rok neskôr, v roku 1969, ste do Chamonix vyrazili opäť. Tentoraz s Mišom Orolinom. Za jeden výjazd ste vyliezli tri krásne a hodnotné steny: Brenvu, Grandes Jorasses a slávny Freney. Ako ste sa v Tatrách pripravovali na tie výstupy?

V Tatrách sme v tom čase liezli veľmi veľa a boli sme dobre rozlezení. Do leta sme mali s Mišom vylezených 100 túr. Často sme cesty spájali, chceli sme byť v teréne čo najdlhšie. Chodili sme dlhé túry na severe, neraz s nástupom zdola. Tak sme nastupovali napríklad aj na Kačací múr. Prvou električkou zo Smokovca na Hágy, odtiaľ cez sedlo pod Drúkom do Západnej Železnej brány, tam sme zlanili pod stenu a ešte sme v ten deň aj liezli. Dobrým tréningom na Alpy bolo aj spájanie ciest, či už Žltá stena a Prostredný hrot alebo Diretká na Malý Kežmarák až na vrchol, odkiaľ sme pokračovali na Lomničák a v západnej Lomnici sme potom liezli Stanislawského. Ale takých túr bolo viac...

V Chamonix ste sa aj trochu aklimatizovali a rozliezali, alebo ste hneď vhupli do veľkých stien?

Prvá túra bola Brenva-Sentinelles Rouge ako aklimatizácia. Trochu sme to však prepálili, lebo sme si vymysleli, že pôjdeme pešo z dedinky Les Praz až do bivaku Fourche cez ľadovec Mer de Glace a Vallé Blanche. Mišo nemal čapicu a dostal úpal... no vyšli sme to do bivaku za deň.

Neuveriteľné! To je veľa aj smerom dole a s lyžami na nohách. 2700 výškových metrov...

Tak sme teda večer prišli na chatku aj s Tatom (Ladislav Janíga) a Mátrayom. S Mišom sme tam zostali dva dni, chceli sme ísť Hrušku, lenže keď sme potom ráno nastupovali, stretli sme známych horských vodcov Zapelliho s Mazeaudom, dali sme sa dokopy a liezli sme spolu ten Sentinelles.

Brenva je známa najmä vďaka veľkému objektívnemu nebezpečenstvu. V Alpách sa za posledné roky výrazne zmenila klíma, myslíš si, že podmienky v tejto stene sú naozaj také dramatické, ako sa hovorí?

Vtedy to vôbec nebolo hrozné a myslím, že podmienky pre takéto túry boli ďaleko lepšie ako dnes. Teplo tam narobilo veľa zla, vždy to bola vyložené ľadovcová túra, ale ako to tam vyzerá teraz, neviem. Jedni tvrdia, že sa dá aj dnes a druhí, že sa nedá. Aj naši talianski kamaráti, ktorí tam robia záchrannú činnosť, hovoria, že je to skoro nemožné. Naozaj ťažko povedať, veľa závisí aj od toho, aký je rok. Treba sledovať hlavne to, ako vyzerá ľadovec pod stenou. Aj keď sme tam boli my, tak bol lepší rok, dobrý ľadovec. Nebola to

ťažká cesta. Oveľa ťažšia sa nám zdala túra, keď sme nastupovali na Freney cez sedlo Col de Peutery. To bolo strmé a museli sme dávať veľký pozor. Jednak traverz pod stenou Brenva a pod Pilierom d'Angle bol zlý, stále okolo nás niečo lietalo a jednak to Col de Peutery. Strmé ľadové lezenie.

Potom nasledovala severná stena Grandes Jorasses a Walkerov pilier, ktorý Mišo Orolin vo svojej knihe Strmé cesty k Himalájam označil za symbol horolezeckej odvahy a umenia a legendárny pilier Freney. Dajú sa porovnať tieto dva výstupy? Čo bolo náročnejšie?

Walkera sme liezli spolu s Dieškovcami. Mohli sme to vtedy preliezť aj za deň, no spomalil nás pád kameňov. Neprijemný bivač sme strávili pod Červeným komínom. Bolo to dosť neprijemné a rozbité. Aj zostup bol veľmi nebezpečný. Naopak, na Freneyi bola krásna skala, takú mám rád. Vyslovene pozitívne lezenie, napriek tomu, že to bolo ťažké a previsnuté.

Ako prebiehalo lezenie v kľúčovej časti Freneyského piliera v tzv. Svietniku (Candelle)?

Pod Svietnikom som liezol prvý, nedal som si dolu rucksak a nejakú ma to v tých platinách vyvážilo. Spadol som a narazil som si ruku, potom sme zabivakovali a na druhý deň išiel celý Svietnik ako prvý Mišo. Ja som to za ním vyboxoval. Liezli sme na dvoch lanách a v ťažkých dĺžkach sme zapínali iba jedno a na druhom sme ťahali batohy cez previsy. V najťažšom mieste boli skoby od prvovýstupcov, bolo to niečo podobné ako previs

Vľavo – Gejza Haak, expedícia Aljaška 1980. Vpravo – Účastníci expedície Aljaška 1980: stojáci zľava doprava – Fero Vernerčík (zabezpečoval bezplatnú dopravu materiálu do Kanady), Milo Neumann, Michal Orolin, Ivan Fiala, Angličan Philip Johnson, Ďuro Weincziller. Kláčiaci zľava doprava – Vlado Petrik, Gejza Haak, Dušan Kováč (lekár), Dano Bakoš.

v PP variante na Lomnickej veži, treba sa tam vkliniť do takého komína a kúsok ním potom liezť. Boli sme radi, že sme ten pilier preliezli ako prví Čechoslováci.

Na základe týchto výstupov si bol v roku 1971 nominovaný na II. československú expedíciu do Himalájí, na osemtisícovku Nanga Parbat. Vedúcim bol Ivan Gálfy a expedícia dopadla mimoriadne úspešne, keď po veľkom úsilí celého tímu dosiahla vrchol dvojica Michal Orolin a Ivan Fiala. Aké boli tvoje prvé dojmy z Himalájí?

Do Himalájí som sa dostal vďaka Kriššákov. Gálfy chcel omladiť ten tím, čo bol prvýkrát a na Kriššákov odporúčanie zobral aj nás mladých. Rakiotská strana Nanga Parbatu je rozľahlá a strašne rozbitá. Celá expedícia trvala veľmi dlho. Chytilo nás zlé počasie a museli sme udržiavať tábory. Robili sme tú klasickú starú nosičskú expedíciu a keď konečne prišlo na útok, Psoťka ochorel. Vrcholové družstvo nakoniec tvorili Orolin s Fialom a my sme išli s nimi ako podpora. Pôvodne sme sa mali hneď vrátiť naspäť do štvrtého tábora, no pod Rakiotským štítom (7074 m) padol návrh, že podporná skupina skúsi naň vystúpiť. Liezli sme vtedy s Puškášom a Urbanovičom a je to vôbec najvyšší vrchol, na ktorý sa mi podarilo vystúpiť.

Predtým sa vám podarilo vyliezť ešte na jeden kopec...

Bola to Južná Čongra (6448 m), môj prvý vysoký štít. Spolu so Záhoranským sme tam

urobili prvovýstup, nazvali sme ho Dobšinská cesta. Takže na to mám peknú spomienku.

V roku 1978 prišiel s geniálnou myšlienkou Marián Šajnoha, keď zorganizoval expedíciu na panenský Severný vrchol Nanga Parbatu (7816 m), ktorej sa podaril prvovýstup západnou stenou Diamir. Bol to v tom čase jeden z najvyšších vrcholov na svete, kde ešte nestála ľudská noha. Ty si bol na tejto expedícii ako jediný Bratislavský horolezec. Myslíš si, že toto pozvanie prišlo na základe tvojich skúseností z predošlých expedícií?

Tam som sa dostal ako slepá kura. Raz v noci mi zazvonil telefón a Šajnoha sa ma opýtal, že či by som s nimi išiel. A ja hovorím, že aj na koniec sveta. Celé to bolo tak, že keď dali vedeniu svoj projekt, bolo im povedané, že musí ísť aj niekto skúsenejší. Ja som vtedy robil metodiku pre JAMES, chodil som s nimi ako cvičiteľ a pracoval som aj v horskej službe, tak Šajnoha navrhol mňa. Musím povedať, že to bolo veľmi dobre zorganizované a boli sme vydarená skupina priateľov, dobre sme spolu celý čas vychádzali.

Fixoval si terén nad trojkou do 6100 m. Pomáhal si budovať štvorku v 6450 m a bol si aj pri prvom pokuse o vrcholový útok. Ako to celé prebiehalo?

Veľmi dobrý zážitok mám už zo samotnej cesty tam. Videli sme naozaj krásny svet. Najskôr to síce vyzeralo ako utópia, ale dostali sme sa tam. Navyše nás nechceli pustiť z Iránu do Kábulu – kvôli vojne, no aspoň

sme obchádzali Kandahár. Diamír bola veľká stena. To sú rozprávkové časti hôr. Z lesov a hájkov vojdeš rovno na lúku a z nej zrazu vyrastajú kolmé steny. Išli sme logickým pilierom v prostriedku steny. Myslím, že dnes by sa to dalo vyliezť alpsky. My sme sa vtedy pri budovaní táborov pravidelne striedali. Každý odviezol na kopci veľký kus roboty. Na prvý vrcholový útok sme išli bez oddychu a navyše sa začalo kaziť počasie. Vyšli sme do 7200 m, no museli sme sa otočiť. Dostal som tam nejaký zápal a ochorel som. Vrchol sa nakoniec podaril štvorici: Belica, Just a bratia Zatkovci.

Na expedícii dostalo príležitosť viacero mladých horolezcov. Myslíš, že ďalšie roky ukázali, aké veľké opodstatnenie majú takéto expedície. Ved' napríklad Zolo Demján alebo Jožo Just sa stali absolútnou svetovou špičkou v himalájskom lezení. Bola by podľa teba takéto expedície možná aj dnes?

Áno, prišla silná mladá generácia vynikajúcich lezcov, ktorí dostali príležitosť. Pri ďalších expedíciách ťažili možno práve aj z týchto skúseností. Myslím, že dnes ste ďaleko lepší, ako sme boli my. Je kopec atletických lezcov, len v horách lezie stále menej mladých ľudí. Veľký problém je aj ekonomika. Tam je základ, že sme zažili tie roky, keď horolezecké oddiely začali robiť výškové práce. Zarobili sme spoločne klubové peniaze a tie sa neskôr dali použiť na výpravu. Ved' aj expedíciu Diamir organizoval horolezecký oddiel JAMES Bratislava. Kedysi bola skrátka v tých oddieloch organizovanosť, podporovala sa ▶

metodika a dali sa robiť výjazdy. Teraz musí mať sponzora a musí len liezť. Naozaj sa to výrazne celé dosť zmenilo.

**A čo ostatné expedície? Jan-
nu 79' a Aljaška 80'?**

Jannu bola vyložené horskoslužobnícka expedícia. Auto bolo vtedy veľmi ťažké zohnať, tak sme išli zobrať na Pozemné stavby a tí nám to auto zaplatili. Ďalší sponzori nám zase dali konzervy a takto to vlastne celé fungovalo. Vedúcim bol Ivan Gálffy a pokúsili sme sa o prvovýstup juhozápadným pilierom, no na vrchol sa nám vtedy vystúpiť nepodarilo. Najlepší pokus skončil 250 metrov pod vrcholom. Ja som však vždy viac ako po Himalájach túžil po Aljaške. V roku 1980 sa zorganizovala expedícia na Mount McKinley, kde sa vtedy podarilo urobiť v južnej stene cestu na pamiatku Milana Kriššáka. Jedna skupina liezla v južnej stene a druhá pripravovala zostup a liezla po hrebene. Druhykrát sme potom boli na Logane a liezli sme krásnu ľadovcovú južnú stenu. Štulrajter a Hoholík boli na hlavnom vrchole ako prví Čechoslováci, my sme vyšli na predvrchol. Pôvodný plán bol síce zlyžovať z vrcholu, ale to nás veľmi rýchlo prešlo. Na kopci boli vtedy aj Japonci a Američania a tí to hneď otočili. Som veľmi rád, že som sa dostal na Aljašku, dal som jej vtedy prednosť aj pred Everestom.

**Veľkú časť svojho života si obetoval
pomoci iným na horách. Kedy si sa stal
profesionálnym členom HZS? Spomínaš
si, ktoré akcie boli najťažšie?**

Do horskej som sa dostal v roku 1970 opäť vďaka Milanovi Kriššákovi. Raz som odišiel z roboty za lezením do Tatier a už som sa naspäť nevrátil. Začal som pracovať v Tatrách, chodil som na akcie a vždy, keď bolo voľno, tak sa liezlo. Tých ťažkých akcií bolo veľa. Vtedy bola taká doba, že sa nedalo cestovať. Preto keď prišli ľudia do Tatier, tak sa skrátka liezlo. Liezlo sa aj v zlom počasi, ani predpovede ešte neboli také ako dnes a, samozrejme, že vznikali nehody. Tak isto aj výkonnostné triedy nútili horolezcov stále liezť, čo viedlo často k úrazom. Javoráky, Galérka, Rumaňák. To boli ťažké a dlhé akcie. Na severovýchodnom pilieri Ganku horolezci vyliezli stenu, pokazilo sa počasie a chceli zlaniť. Prvý spadol dole stenou a druhý zostal 4 dni sám na pilieri 100 metrov pod vrcholom. Spustili sme sa k nemu a vytiahli sme ho na vrchol. Vrtulník letieť nemohol. Nakoniec, bohužiaľ, zomrel.

Čo ťa viedlo k tomu stať sa horským vodcom? Keď som nastúpil ako horskoslužobník, tak som hneď prvý rok urobil aj vodcovské skúšky. Samozrejme, najradšej by som vtedy nevodil a iba by som liezol, ale patrilo to

Gejza Haak

- narodený v roku 1944 v Levoči
- od roku 1969 do roku 2005 profesionálny člen horskej záchranej služby vo Vysokých Tatrách
- horský vodca
- Zaslúžilý majster športu a držiteľ Zlatého odznaku JAMES-u
- v rokoch 1967 - 1968 člen juniorského reprezentačného družstva
- v rokoch 1969 - 1971 člen reprezentačného družstva ČSSR

k zamestnaniu. Zároveň som sa stal aj metodikom a začal som chodiť na rôzne kurzy. Ale človek mal vždy radosť, že môže druhých niečo naučiť a doviest ich niekam, kde by možno sami nevyšli, alebo by na to nikdy nenabrali odvahu. Keby si to tak necítil, tak by si sa pri tomto povolání zbláznil. Vo vedení musíš nachádzať radosť, rovnako ako pri lezení. Úplne najlepšie bolo vedenie lezeckých túr.

Aké túry si vodil najradšej?

Vždy som mal radšej kopce, na ktoré sa až tak bežne nechodí. Takisto aj lezecké túry, napríklad pilier v západnej stene Gerlachu alebo Žabí kôň. Na Žabáka som vodil aj herca Mariána Labudu, s ktorým sme sa stali dobrými priateľmi. Neskôr so mnou liezol aj komín na Ošarpance alebo Korunu Vysokej.

Daj nejakú zábavnú príhodu z vodenia. Určite ich musí byť plno...

Raz som mal klienta, volal sa Jirka Šťastný a on bol taký fanda do lezenia. Volali sme ho postrach horských vodcov. Vymyslel si bivač. Chcel vidieť západ a východ Slnka. Zoberal som ho teda na Mengušák. Mal takého Andrášiho sprievodcu a stále ho čítal. Podľa mňa s tým sprievodcom aj spal. On ti vedel každý krok naspamäť a písalo sa tam: „Príďte pod veľký previs, tam sa zohnete a prejdete po štyroch po lávke...“ A teraz hľadaj lávku, lebo on to tak mal načítané. Navyše, on keď videl strminu, tak sa hneď rozklepal. Tak som sa tam motal, a keď sa nepozeral postavil som z kameňov mužika. Natešene som mu potom ukázal, že sme dobre. A takto to potom pokračovalo ďalej. Vždy som šiel dopredu, postavil mužika a vrátil sa k nemu. A Jirka bol spokojný, že sme dobre...

Sleduješ súčasné horolezecké dianie?

Áno, sledujem. Čítam články a pozerám si fotky na internete. Zopár ľudí sa naozaj snaží a lezu, kedy sa dá. Tak ako my kedysi. Ale je ich veľmi málo. Fandím aj boulderingu, aj my sme sa sáпали po kameňoch, ale že by som ja nosil matrac do hôr, to jedine pre babu...

Chcel by si na záver niečo odkázať mladým slovenským horolezcom?

Pri záchrane vo Vysokých Tatrách.

Chcel by som mladým odkázať, aby liezli. Mám dojem, že veľmi málo ľudí lezie na horách. To sa už dnes asi nestane, aby si prišiel na chatu, tam si našiel spolulezca a išli by ste spolu liezť.

V nedeľu bolo vždy veľa ľudí v každej stene. Všetci sme sa poznali, boli sme veľké partie na chatách. Možno je to pohodlnosť, určite sú už dnes aj iné možnosti, ale myslím si, že mladí by mali liezť!

Gejza, ďakujem ti veľmi pekne za možnosť urobiť s tebou tento rozhovor a prajem ti veľa zdravia, lebo vieš, ako sa hovorí: Starý horolezec – dobrý horolezec!

Výber najlepších výstupov

- Alpy**
 1968 - Aiguille du Midi, J stena, Rébuffatova cesta, 5 A1
 1968 - Grand Capucin, V stena, Bonattiho cesta, 5+ A2
 1969 - Mont Blanc, Brenva, Sentinelle Rouge, 4
 1969 - Grandes Jorasses, S stena, Walkerov pilier, 6 A1
 1969 - Mont Blanc, Freney, Centrálny pilier, 5+ A2
- Himaláje**
 1971 - Nanga Parbat, Cesta Hermanna Buhla, IV. tábor, dosiahnutá výška 7074 m
 1971 - Rakiot Peak, 7074 m, vrchol
 1971 - Južna Čongra, 6448 m, prvovýstup Dobšinská cesta, vrchol
 1978 - Nanga Parbat North, prvovýstup v stene Diamir, dosiahnutá výška 7200 m
 1979 - Jannu, expedícia horskej služby, pokus o prvovýstup JZ pilierom
- Aljaška**
 1980 - Mount McKinley, 6144 m, JZ hrebeň, vrchol
 1984 - Mount Logan, J stena, predvrchol, dosiahnutá výška 5890 m